

R O M Â N I A
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIILE UNITE

Hotărârea nr. 1
Ședința din 7 martie 2012

Sub președinția,

Doamnei judecător dr. Livia Doina Stanciu, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție,

Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, în conformitate cu dispozițiile art. 25 lit. c) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare, s-a întrunit pentru sesizarea Curții Constituționale în vederea exercitării controlului de constituționalitate, înainte de promulgare, a *Legii lustrației, privind limitarea temporară a accesului la unele funcții și demnități publice pentru persoanele care au făcut parte din structurile de putere și din aparatul represiv al regimului comunist în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989*.

Sesizarea este legitimată constituțional de dispozițiile art. 146 lit. a) din Constituția României și de prevederile art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, care prevăd dreptul Înaltei Curți de Casație și Justiție de a sesiza Curtea Constituțională pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare.

Din totalul de 100 judecători în funcție, au fost prezenți 89 judecători.

În urma discuțiilor ce au avut loc, deliberând, Secțiile Unite au hotărât să fie sesizată Curtea Constituțională cu privire la neconstituționalitatea dispozițiilor art. 1 lit. g) din *Legea lustrației, privind limitarea temporară a accesului la unele*

funcții și demnități publice pentru persoanele care au făcut parte din structurile de putere și din aparatul represiv al regimului comunist în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, în raport cu prevederile art. 1 alin. (3), art. 15 alin. (2), art. 16 alin. (3), art. 23 alin. (11) și art. 53 din Constituția României, pentru următoarele considerente:

I. Prin Decizia Curții Constituționale nr. 820 din 7 iunie 2010 referitoare la *obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii lustrației, privind limitarea temporară a accesului la unele funcții și demnități publice pentru persoanele care au făcut parte din structurile de putere și din aparatul represiv al regimului comunist în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989*, publicată în Monitorul Oficial nr. 420 din 23 iunie 2010, instanța de contencios constituțional a constatat neconstituționalitatea acestei legi.

În considerentele cu valoare general obligatorie ale Deciziei nr. 820 din 7 iunie 2010, Curtea Constituțională a reținut că “în concepția legii criticate răspunderea juridică și sancționarea se întemeiază pe deținerea unei demnități sau funcții în structurile și aparatul represiv al fostului regim totalitar comunist. Răspunderea juridică, indiferent de natura ei, este o răspundere preponderent individuală și există numai întemeiată pe fapte juridice și acte juridice săvârșite de o persoană, iar nu pe prezumții.” “Lustrația nu poate fi utilizată ca mijloc de pedeapsă sau răzbunare, deoarece scopul acesteia nu este pedepsirea celor prezumați vinovați. O pedeapsă poate fi impusă doar pentru o activitate criminală din trecut, pe baza Codului penal aplicabil și în conformitate cu toate procedurile și garanțiile procesului penal.”

Exercitând controlul de constituționalitate sub acest aspect, instanța de contencios constituțional a reținut, în continuare, că “Legea lustrației este excesivă în raport cu scopul legitim urmărit, deoarece nu permite individualizarea măsurii. Această lege instituie o prezumție de vinovăție și o adevărată sancțiune colectivă, bazată pe o formă de răspundere colectivă și pe o culpabilizare generică, globală, făcută pe criterii politice, ceea ce contravine principiilor statului de drept, ale ordinii de drept și prezumției de nevinovăție instituită prin art. 23 alin. (11) din Constituție.”

De asemenea, prin considerentele cu valoare general obligatorie ale Deciziei nr. 820 din 7 iunie 2010, Curtea Constituțională a stabilit că “lustrația este permisă doar cu privire la acele persoane care au luat parte efectiv,

împreună cu organizații ale statului la grave încălcări ale drepturilor și libertăților omului”, precum și că dispozițiile art. 2 din Legea lustrăției se situează în afara cadrului constituțional, prevăzând o nouă interdicție privind dreptul de acces în funcțiile publice, care nu respectă prevederile art. 53 din Constituție referitoare la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, iar “această limitare este lipsită de proporționalitate în raport cu scopul urmărit, întrucât aduce atingere înseși existenței dreptului și nu își justifică necesitatea într-o societate democratică.”

Nu în ultimul rând, instanța de contencios constituțional a constatat că Legea lustrăției aduce atingere și principiului neretroactivității legii consacrat în art. 15 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia “legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile”, relevând că “legea se aplică pentru fapte și acțiuni săvârșite după intrarea ei în vigoare” și, de aceea, “nu se poate pretinde ca, respectând legile în vigoare și acționând în spiritul lor, cetățenii să aibă în vedere eventuale reglementări viitoare.”

II. Analiza dispozițiilor Legii lustrăției, privind limitarea temporară a accesului la unele funcții și demnități publice pentru persoanele care au făcut parte din structurile de putere și din aparatul represiv al regimului comunist în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, cu referire la categoria profesională a procurorilor, conduce la concluzia că noua formă a legii, adoptată după pronunțarea Deciziei Curții Constituționale nr. 820 din 7 iunie 2010, contravine considerentelor cu valoare general obligatorie evocate, cuprinse în decizia instanței de contencios constituțional.

Astfel, prin dispoziția cuprinsă în art. 1 lit. g) – potrivit căreia, “*în sensul prezentei legi, au făcut parte din structurile de putere și din aparatul represiv al regimului comunist, încălcând prin atribuțiile de serviciu pe care le-au exercitat, așa cum rezultă din Nomenclatorul de funcții al partidului comunist, drepturile omului, Constituția din 1965 sau legile în vigoare la acea dată sau convențiile și tratatele internaționale semnate și ratificate de România în acea perioadă (...)*” persoanele care au exercitat funcția de procuror – Legea lustrăției instituie o prezumție de vinovăție, de încălcare a drepturilor omului, a Constituției și a legilor, a documentelor internaționale semnate și ratificate de România, prin exercitarea atribuțiilor de serviciu, de către întreaga categorie profesională a procurorilor.

În viziunea legii, răspunderea juridică și sancționarea se întemeiază pe deținerea funcției de procuror și pe prezumția de încălcare a drepturilor omului și a legislației de către persoanele care au deținut această funcție, răspunderea nefiind nici individuală și nici întemeiată pe fapte juridice sau acte juridice săvârșite de o persoană.

Legea, în forma adoptată de Parlament după pronunțarea Deciziei Curții Constituționale nr. 820 din 7 iunie 2010, în dezacord cu considerentele instanței de contencios constituțional, instituie o sancțiune colectivă, bazată pe o formă de răspundere colectivă și pe o culpabilizare generică, globală a categoriei profesionale a procurorilor.

De asemenea, în dezacord cu considerentul cuprins în Decizia Curții Constituționale nr. 820 din 7 iunie 2010 - potrivit căruia lustrația este permisă exclusiv cu privire la persoanele care "au luat parte efectiv la grave încălcări ale drepturilor și libertăților omului" - legea sancționează toate persoanele care au deținut funcția de procuror, inclusiv persoanele care, în exercitarea funcției de procuror, nu au luat parte în întreaga lor carieră profesională la încălcări ale drepturilor și libertăților omului.

Așadar, răspunderea instituită prin lege nu este individuală, nu se întemeiază pe încălcarea efectivă a drepturilor omului sau a legislației, ci pe prezumția de încălcare a drepturilor omului și a legislației de către persoana care a exercitat funcția de procuror, și exclude individualizarea sancțiunii, contravenind principiilor statului de drept, ordinii de drept și prezumției de nevinovăție consacrată în art. 23 alin. (11) din Constituție.

În același timp, art. 2 din Legea lustrației prevede o sancțiune colectivă, aplicabilă persoanelor care au deținut funcția de procuror, care privește dreptul de a ocupa funcții și demnități publice, drept consacrat în art. 16 alin. (3) din Constituție. Dispozițiile art. 2 din lege, prin instituirea unei noi interdicții privind dreptul de acces în funcțiile și demnitățile publice, care nu respectă prevederile art. 53 din Constituție referitoare la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, întrucât restrângerea nu respectă cerința proporționalității în raport cu scopul urmărit, se situează în afara cadrului constituțional.

În acest context, se impune precizarea că o interdicție proporțională în raport cu scopul urmărit este instituită în Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Astfel, în conformitate cu dispozițiile art. 48 alin. (10), art. 49 alin. (11) raportat la

art. 48 alin. (10), art. 53 alin. (4) raportat la art. 48 alin. (10), art. 54 alin. (2) raportat la art. 48 alin. (10) și art. 55 alin. (3) raportat la art. 48 alin. (10) din Legea nr. 303/2004, nu pot fi numiți în funcțiile de conducere (președinte și vicepreședinte la judecătoria, tribunale, tribunale specializate și curți de apel; procuror general al parchetului de pe lângă curtea de apel, prim-procuror al parchetului de pe lângă tribunal, prim-procuror al parchetului de pe lângă tribunalul pentru minori și familie sau prim-procuror al parchetului de pe lângă judecătoria și adjuncți ai acestora; președinte, vicepreședinte și președinți de secții ai Înaltei Curți de Casație și Justiție; procuror general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prim-adjunct și adjunct al acestuia, procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție, adjuncți ai acestuia, procurori șefi de secție ai acestor parchete, precum și procuror șef al Direcției de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism și adjuncți ai acestora; celelalte funcții de conducere în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și al Direcției Naționale Anticorupție) judecătoria sau procurorii care au făcut parte din serviciile de informații înainte de 1990 sau au colaborat cu acestea ori judecătoria sau procurorii care au un interes personal, ce influențează sau ar putea influența îndeplinirea cu obiectivitate și imparțialitate a atribuțiilor prevăzute de lege.

Totodată, noua formă a legii, adoptată după pronunțarea Deciziei Curții Constituționale nr. 820 din 7 iunie 2010, aduce atingere principiului neretroactivității legii consacrat în art. 15 alin. (2) din Constituție, conform căruia “legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile.” Așa cum s-a arătat, în considerentele cuprinse în Decizia nr. 820 din 7 iunie 2010, Curtea Constituțională, examinând prevederile legii în raport cu principiul neretroactivității, a statuat că “legea se aplică pentru fapte și acțiuni săvârșite după intrarea ei în vigoare” și, în consecință, “nu se poate pretinde ca, respectând legile în vigoare și acționând în spiritul lor, cetățenii să aibă în vedere eventuale reglementări viitoare.” Or, instituind răspunderea juridică și sancționarea persoanelor care au deținut funcția de procuror și care și-au exercitat atribuțiile de serviciu respectând legile în vigoare și acționând în spiritul lor, legea încalcă și dispozițiile constituționale ale art. 15 alin. (2).

În consecință, pentru considerentele de mai sus, Înalta Curte de Casație și Justiție constituită în Secții Unite

HOTĂRĂȘTE

Sesizarea Curții Constituționale pentru a se pronunța asupra aspectelor de neconstituționalitate cuprinse în *Legea lustrăției, privind limitarea temporară a accesului la unele funcții și demnități publice pentru persoanele care au făcut parte din structurile de putere și din aparatul represiv al regimului comunist în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989*.

Anexăm în copie tabelele cu semnături.

Președinte
Judecător dr. Livia Doina Stanciu

Prim magistrat asistent cu delegație
Aneta Ionescu